

Fogarai

Hazafias Népfront és tudomány.

A Hazafias Népfront nem új szervezet, hanem társadalmi-politikai- kulturális mozgalom, melynek célja a népi- nemzeti egységnek, népünk erkölcsi-politikai egységének megszilárdítása, a legszélesebb tömegek társadalmi-politikai aktivitásának fokozása útján.

Nem tartjuk szükségesnek, hogy ezen a helyen részletesen kifejtsük a Hazafias Népfront célkitűzéseit, mert meg vagyunk győződve arról, hogy azok az akadémikusok előtt már ismeretesek és hogy helyeslésükkel találkoznak. Mai összejövetelünk célja a népfront-mozgalom jelentőségét a tudományos munka, a tudomány munkásainak szempontjából megvizsgálni és az ebből származó következtetéseket levonni.

A Magyar Tudományos Akadémia legjobb hagyományaihoz tartozik a nemzeti összefogásban való részvétel, a társadalmi haladás ügyének, a magyar nép anyagi jólétének és kulturális felemelkedésének szolgálata a tudomány eszközeivel.

Legyen szabad ebben a vonatkozásban Eötvös József szép szavaira emlékeztetnem, amelyek az Akadémia egyik 1869 évi nagygyűlésén hangoztak el:

"Az egész történetben nem mutathatunk fel példát, hogy a tudományokban tett haladás ne vont volna haladást maga után a társadalom és politikai élet körében is..."

"A nemzet érzi az összefüggést, amelyben a tudomány egész nemzeti fejlődésünkkel áll."

Eötvös még az abszolutizmus éveiben, 1861-ben, mint az Akadémia elnöke hangoztatta a tudomány hazafias hivatását:

"Csak midőn e kettős feladatunkat teljesítjük, midőn lelkesülve a tudomány iránt, egyszersmind szemünk előtt tartjuk azt is, hogy a célok, mely után a nemzet fájrad, céljai maradnak a tudósnak is, kit tudománya sohasem menthet fel azon kötelességtől, melyekkel hazája iránt tartozik: csak akkor várhatjuk, hogy intézetünk azon nagy feladatainak, melyet alapítói kitűztek, eleget tesz, s méltó helyet foglalva el a művelt világ hasonló intézetei között, midőn velük együtt a tudomány haladásán

AKADÉMIAI
LEVÉLTÁR

dolgozik, egyszersmind e nemzet által szellemi emelkedésének, anyagi jólétének és polgári szabadságának egyik főtenyezőjéül ismertetik el. "

Emlékeztetek arra is, hogy Arany János, aki nemcsak nemzetünk egyik legnagyobb költője - de sok éven át a Magyar Tudomány Akadémia főtitkára is volt, - a munka, a technika és a honszeretet ügyének szoros kapcsolatát megragadó szépségű és mélységű szavakba foglalta:

"Nézd az erőt: hatása mily tömérdek -
De ne imádj: a munka emberé -
Szellem s anyag, honszeretet s önérdék
Mily biztosan lejt a közjó felé."

Valóban, Akadémiánk legjobb haladó hagyományaira támaszkodhatunk s azokat folytatjuk, amikor ma napjaink széles hazafias és demokratikus tömegmozgalmához, a Hazafias Népfronthoz csatlakozunk.

A tudomány és a dolgozó nép kapcsolatát egységbe fűzni - ez a célkitűzés a régi reakciós Magyarországon csak a legjobbak álma lehetett. Döntő változás e téren csak felazabadulásunk után következhetett be. A tudomány a néphez fordul s a nép a tudomány felé. Ez a fejlődés nálunk már megindult és már eredményekhez vezetett. - Ujjászületett Akadémiánk célkitűzései és munkája alapján ma az a helyzet, hogy népünk az Akadémiát nem idegen testnek, hanem a saját intézményének, saját Akadémiájának tartja; ezért nyújt neki támogatást és ezért vár tőle joggal hatékony segítséget.

A Hazafias Népfront megalakulása és abban való részvételünk ennek a fejlődésnek új szakaszát jelentheti és reméljük, jelenteni is foja. A tudomány a nép ügyét elsősorban a tudományos kutatással, annak eredményeivel, a tudományos felfedezésekkel, eszmékkel, ujitásokkal szolgálja. Ez kétségtelen. De a tudós, a tudomány munkása a társadalom aktív tényezője is legyen, vegyen az eddiginél nagyobb mértékben, nagyobb intenzitással részt politikai és társadalmi életünkben. Eddig inkább egyes tudósok vettek részt a közéletben. Ma arról van szó, hogy értelmiségünk s köztük nem utolsó helyen tudományos értelmiségünk széles rétegei kapcsolódjanak a Hazafias Népfrontban való részvétel útján az ország társadalmi-politikai életébe. Meg vagyunk azonban győződve

arról is, hogy ez nem marad hatás nélkül tudományos munkásságunkra sem. A tudomány és a szocializmus építésének kölcsönös egymásra-utaltságából következik, hogy a tudomány művelői százféle formában nyerhetnek ösztönzést, buzdítást a népi- nemzeti összefogás nagy kibontakozó mozgalmából.

Különös jelentőséget kell tulajdonítanunk annak, hogy országunk vezető tudósai a Magyar Tudományos Akadémia tagjai a Hazafias Népfront aktiv tényezőivé váljanak. Meg vagyunk győződve ugyanis arról, hogy széleskörű tudományos tapasztalataikat a legkülönbözőbb formákban értékesíthetik a Népfront javára. Emellett akadémikusaink, tudósaink tulnyomó része egyszersmind az egyetemeken fiatalságunk nevelője is, oktatja és neveli az új értelmiséget s nagy pedagógiai tapasztalattal rendelkezik. S a Népfront egyik legfontosabb feladata az eszmei nevelés, a meggyőzés útján megnyerni a tömegeket a haladás, a demokrácia, a szocializmus ügyének, pártunk, kormányunk politikai irányvonalának. Mondanom sem kell, hogy a helyes tudományos nevelés útján előmozdítjuk a népnevelés általános ügyét is.

Ugyanakkor a közéletben való tevékeny részvétel tudósainknak, professzorainknak segíteni fog abban, hogy az egyetemeken folyó nevelőmunkát megjavítsuk, a szakmai oktatást jobban egybekapcsoljuk a világnézeti-politikai neveléssel. S ez az, amire ma oly nagy szükség van.

A Népfrontban való részvételünk az Akadémia mint társadalmi-tudomány, szervezet számára, valamint a tudósokra, a tudomány művelői számára személyesen is új kérdéseket vet fel. Ma nem mondhatjuk meg, hogyan, milyen konkrét formákban fog az együttműködés kialakulni. E kérdések nagyrészt maga az élet fog választ adni. Bizonyos azonban a következő: A Hazafias Népfront akkor lesz eleven, élő mozgalom, ha mindenki, aki résztvesz benne, képességeinek képzettségének megfelelő módon, megfelelő eszközökkel szolgálja a nemzeti összefogást a hazafias, demokratikus célkitűzéseket. Van-e a tudomány művelőinek az általános célkitűzések támogatása mellett saját feladatuk, külön hivatásuk? Igen, van. Ez a tudomány művelése mellett a tudomány népszerűsítése. Ez óriási jelentőségű feladat. Új tartalmat kell a népszerűség és a népszerűsítés fogalmába önteni. Differenciálni, gazdagabbá, célirányosabbá kell tenni a népszerűsítést. A régi Magyarországon a tudomány népszerűsítése

afféle szellemi jótékonyosság volt; tudásból is alamizsnát, morzsákat juttattak a népnek. A népszerűsítés tartalma pedig inkább vulgárizálás volt. Ebből még ma is jócskán megvannak az ugynevezett maradványok.

Ha a tudomány művelői a kultúra munkásaival, a pedagógusokkal, orvosokkal, mérnökökkel egyesülve ki veszik részüket a munkából, megújítják a népszerűsítést, úgy ezzel komoly szolgálatot tesznek a népi kultúra ügyének.

De ezen kívül kettős vonatkozásban is beszélünk kell a Magyar Tudományos Akadémia különleges szerepéről.

Az első vonatkozás a következő:

A Népfront-mozgalom a tudományes művelőinek alkalmat ad arra, hogy népünk széles rétegeit tájékoztassák a tudomány óriási feladatairól, grandiózus perspektíváiról, s így azokról a lehetőségekről, amelyeket az atomenergia békés felhasználása a Szovjetunióban és a béke és szabadság 900 milliós táborának országaiban élénkít. Ez nem von el a napi munkától, hanem ellenkezőleg lelkesít és buzdít a szocializmus építésére. Bátrabban, merészebben kell feltárunk általában a tudomány és technika nagy feladatait, nagy lehetőségeit, eddig már elért nagy eredményeit, hogy ezáltal is erősítsük népünknek a szocializmus építésének egyedül helyes útjába vetett hitét, amelyet az ellenség megingatni igyekszik. Fel kell lépünk a tudomány tekintélyével és elsősorban meggyőző érveivel minden ilyen irányu nyílt és burkolt kísérlettel szemben !

Ugyanakkor nyíltan fel kell tárunk a nehézségeket, amelyek az átmeneti korszakban és azon belül az egyes átmeneti szakaszokban újra és újra fellépnek és tudományos eszközökkel hozzájárulnak azok leküzdéséhez. E tekintetben pedig az szükséges, hogy a tudomány hallassa a maga szavát az ország előtt álló nagy feladatok megtárgyalásában.

A második vonatkozás, amelyben az Akadémia különleges feladatai számba jönnek, a következő:

Értelmiségünk széles köreiben fokozódó érdeklődés nyilvánul meg a tudomány iránt. Meg akarnak ismerkedni a tudomány, elsősorban az élenjáró szovjet tudomány és a hazai tudomány új eredményeivel, hatalmas érdeklődés nyilvánul meg a világnézeti kérdések iránt - s tudományos szakfolyóirataink és közleményeink jellegüknél fogva

nem alkalmasak arra, hogy ezt a széleskörű érdeklődést kielégítsék. A Magyar Tudományos Akadémiára itt olyan feladat vár, amely szoros kapcsolatban áll a Hazafias Népfront célkitűzéseivel. Azt hisszük, hogy a Népfronthoz való csatlakozásunk jó alkalom arra, hogy e téren egy lépést tegyünk előre. Mi arra gondolunk, hogy a Magyar Tudományos Akadémia vezető tudósaink részvételével adjon ki értelmiségünk igényeinek megfelelő magas színvonalu, de nem szakmai, átfogó, általános jellegű tudomány-kulturális folyóiratot, amely a Népfront célkitűzéseit szolgálja, s értelmiségünk tudományos és világnézeti fórumává válják.

A Hazafias Népfront célkitűzéseivel teljes mértékben egyetértünk, megalakulását lelkesen üdvözljük, s tevékenységét minden erőnkkel támogatni fogjuk.

A Népfronttól a magunk részéről pedig azt reméljük, hogy erkölcsi támogatást fog nyújtani a tudománynak azzal a megbecsüléssel, amelyben a magyar tudományt részesíti és aktív támogatást fog adni abban is, hogy a jövőben a tudomány az alkotó munkához szükséges eszközökkel rendelkezzen!

Fogarasi Béla.

